

Антонио Итурбе

ПРИНЦЪТ НА НЕБЕСАТА

София, 2022

Преводът е направен по изданието:

Antonio G. Iturbe

A CIELO ABIERTO

Seix Barral Premio Biblioteca Breve

© Antonio G. Iturbe, 2017

© Editorial Planeta, S. A., 2017

© Издателство „Изток-Запад“, 2022

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Светла Христова, превод, 2022

© Деница Трифонова, корица, 2022

ISBN 978-619-01-1029-3

АНТОНИО ИТУРБЕ

ПРИНЦЪТ
НА
НЕБЕСАТА

Превод от испански
Светла Христова

СЕРИЯ „КРАСНОГЛЕД“

- „Творци на съвпадения“, Йов Блум
„Тежък дар“, Уилям Кент Крюгер
„Еуфория“, Лили Кинг
„Момичето от Бруклин“, Гийом Мюсо
„Един аристократ в Москва“, Еймър Тауълс
„Еротични истории за пенджабски вдовици“, Бали Каур Джасвал
„Жените, които купуват цветя“, Ванеса Монфорт
„Парижката квартира“, Гийом Мюсо
„Люляковите момичета“, Марта Хол Кели
„Между небето и Лу“, Лорен Фуше
„Изгубени кучета и самотни души“, Люси Дилън
„Завръщането на Албърт у дома“, Омър Хикъм
„Момичето и нощта“, Гийом Мюсо
„Сто парченца от мен“, Люси Дилън
„Момичето, което някога познаваше“, Трейси Гарвис Грейвс
„Жените в замъка“, Джесика Шатък
„Тайният живот на писателите“, Гийом Мюсо
„Изчезването на Йозеф Менгел“, Оливие Гез
„Предопределени един за друг“, Мади Доусън
„Библиотекарката от Аушвиц“, Антонио Итурбе
„Проект *Истина*“, Клеър Пули
„По бреговете на Нева“, Ирина Одоевцева
„Войната на Хана“, Джан Елайсбърг
„Децата от Бхут базар“, Дипа Анаппара
„По бреговете на Сена“, Ирина Одоевцева
„Последният влак за Лондон“, Мег Уейт Клейтън
„Животът е роман“, Гийом Мюсо
„Часеното момиче“, Лиза Сий
„Изгубени рози“, Марта Хол Кели
„Да убиваш осъзнато“, Карстен Дусе
„Вода за цветята“, Валери Перен
„Непознатата от Сена“, Гийом Мюсо
„Принцът на небесата“, Антонио Итурбе

На Сусана, която лети с мен

Мелодията, която надделяваше над грохота на мотора, докато се раждаха тези страници, беше „Красивата дъщеря на зидаря“ на Уилям Акерман.

ЛЕТИЩЕ „БУРЖЕ“ (ПАРИЖ), 1922 Г.

Той дърпа двустепенния лост към гърдите си и самолетът „Кодрон С-59“ се издига, устремен към рояка облаци над Париж. Моторът „Испано-Суиса“ пухти, бипланът се тресе и с едно дръпване на металните юзди преодолява ефирна планина, докато заема отвесно положение в небето. Вибрациите на фюзелажа се предават на ръцете на пилота, а оттам и на цялото му тяло.

Опиянен от шеметното движение, младши лейтенант Сент-Екзюпери потръпва и се усмихва с безграничното задоволство на безумците, на децата, когато са увлечени в игрите си; те губят представа за опасностите и за времето, потопени в един свят, който са си изградили по свой вкус.

На земята „Кодрон С-59“ е просто обемисто съоръжение от дърво с тегло седемстотин килограма и какви ли не винтове, нитове и спойки. Когато тътри тежкия си корпус на велосипедните си колелца, изглежда трогателно крехък: левент с издута гръд, тропоящ неуверено по пистата с телените си нозе; дори някое малко камъче на пътя му би могло да наруши равновесието му и да го преобърне с трясък. Ала ето че се случва чудото: тежкият търкалящ се шкаф се откъсва от земята, издига се над линията на хоризонта, стрелва се във висините и изведнъж става лек, повратлив, дори грациозен. Преодолял е участта си на кашалот, заседнал в хангара.

Тонио има чувството, че и той самият е като самолета. Едрото му тяло с тромави, недодялани движения, и пълната с фантазии глава, негодна да разрешава най-баналните въпроси на ежедневието, на твърда земя го превръщат в заблуден пингвин, който се олюлява и нахалост размахва плавници, неспособен да намери морето. Но там горе се преобразява.

Олеква като вятъра.

Дърпа лоста наляво и самолетът рязко се накланя към срещуположното крило. Тонио се усмихва. Постигнал е мечтата на всяко дете: играчките да станат истински, а реалността да стане игра.

Той рисува плетеница във въздуха. Приятно му е да усеща този главозамайващ трепет, който го издига над посредствеността; да вижда как далече долу остават пошлостите на казармата и на офицерите, които крещят, докато жилите на врата им се издуят. Когато крещиш на някоя невинна душа, все едно сечеш ствола на младо дърво. Тонио повишава тон само по време на някоя нощна веселба, когато, попрекалил с бургундското вино или пастиса*, запява песни, които започват шеговито и завършват с печална нотка. Ядосан ли е, мълчи като риба.

*Колко безплодно е да казваш онуй,
което мълчанието вече знае...*

Самолетът се клатушка във висините, а Тонио също клати глава, за да изрази съгласието си с Маларме**. И той самият понякога драска стихове.

Направил е вече безброй пируети във въздуха, но не му е достатъчно. Никога не е достатъчно. Животът винаги му изглежда като твърде тесен костюм. Дърпа лоста за горивото, апаратът изгубва набраната инерция и накрая спира. Остане ли неподвижен във въздуха, самолетът става къс метал, непреодолимо привличан от мощна гравитационна сила. Изгубил скорост, сега той започва да пада с въртеливо движение. На земята малка група наблюдатели проследява стремглавото му спускане с едно „Ох!“, което издава нервност, макар че те се стараят гласовете им да звучат безгрижно. След няколко секунди, които изглеждат като цяла вечност, Тонио рязко дръпва командния лост и уравновесява самолета в бръснещ полет, докосвайки маковете.

Този неделен следобед той се е възползвал от отсъствието на повечето офицери от 34-ти полк, за да спретне своето въздушно представление. В детските години в замъка „Сен-Морис дьо Реман“, пълен с множество потайни кътчета, любимата му игра бе да съчинява и разиграва пиеси за сестрите и брат си; беше едно-

* Пастис – напитка на анасонова основа. (Всички бележки под линия в книгата са на преводача.)

** Стефан Маларме (1842–1898) – френски поет, един от водещите представители на символизма.

временно драматургът, който пишеше текста, и актьорът, който с размах го представяше на сцената. Роднините му вечно се чудеха дали е сериозно дете, или шут, все не можеха да решат кой е истинският Тонио: онзи, който в дъждовните следобеди вгълбено съзерцаваше как струите се стичат по стъклата на прозорците, или онзи, който обръщаше тавана с краката нагоре и изникваше неочаквано, дегизиран като корсар или изследовател, и бръщолевеше разни безсмислици за развлечение на сестрите и братовчедите си.

Той самият си задава този въпрос. Какъв е в действителност? Общително създание с пришити към дрехите звънчета, с които дрънчи, когато е в компания, или тих интроверт, каквито сме всички, щом останем насаме със себе си? Една вибрация на крилото го изтръгва от унеса му. Не бива да се разсейва, докато управлява самолета, но горе във въздуха мислите просто летят. За няколко мига извърща дръзко глава, опитвайки се да зърне групата приятели, които наблюдават акробатичните му номера – отгоре изглеждат като карфици, забити в земята...

Там са Шарл Сале, Бертран дьо Сосин и Оливие дьо Вилморен... Но най-безразсъдните му пируети са предназначени за една единствена личност, която постоянно присъства в мислите му.

Припомня си първия път, когато братовчед му го заведе на гости в разкошния дом на „Рю дьо ла Шез“, където мадам Дьо Вилморен още тогава бе устроила един от най-изисканите културни салони в Париж.

Иконом с восьъчно лице ги отведе в стая с капитонирани дивани и библиотечни шкафове от орехова дървесина, където зачакаха двамата братя Вилморен да се приготвят, за да отидат всички заедно в една сладоледаджийница на „Шанз-Елизе“. Именно тогава Тонио чу музиката. Някой свиреше на цигулка бавно и протяжно, лъкът докосваше струните едва-едва, без звукът да заглъхне напълно. Нотите бяха тъй разпокъсани, че сякаш увисваха във въздуха и съставяха не мелодия, а по-скоро нейно ехо.

Привлечен от тези ноти, Тонио се качи по стълбите и стигна до третия етаж като в унес. Втората врата в коридора беше откритата и той надникна в стаята.

На леглото, покрито със синя атлазена кувертюра, свиреше една девойка, облечена с виолетова пижама и подпряна на няколко пъстърцветни възглавнички. Брадичката ѝ почиваше на подбрад-

ника тъй деликатно, сякаш цигулката беше възглавница. На един стол отстрани седеше гувернантка с бяло боне, която впери поглед в непознатия, но вместо да го изгони, му махна да почака и с допрян до устните пръст му даде знак да пази тишина.

Той съзерцаваше като хипнотизиран червената коса, зелените очи и белите ръце на девойката. Тя свиреше със смесица от неохота и съсредоточеност, вторачена в края на грифа, където пръстите ѝ с игрите си движения сякаш скачаха на въже.

Тонио си спомня как тогава отпрати пламенна молитва към бога на красивите неща да спре времето, тъй че тази мелодия да не свърши никога, да трае цял живот.

Когато приключи, гувернантката госпожа Петерман заръкопляска вяло и повдигна предупредително вежда, насърчавайки го да последва примера ѝ. И той, разбира се, откликна с шумни и въодушевени аплодисменти. След като прибра внимателно цигулката в калъфа, оставен на кувертюрата, момичето му се усмихна. Тази усмивка имаше силата да спре времето. Или поне го стори за Тонио и всички хронометри в неговия живот се занулиха.

– Май не се познаваме... – каза девойката и той запелтечи смутено, изчервен така, сякаш рижата ѝ коса се отразяваше в лицето му.

– Моля да ме извините, че нахълтах така, госпожице. Музиката ме подтикна към тази неразумна постъпка...

– А вие сте...?

– О, простете, колко невъзпитано от моя страна! Казвам се Антоан дьо Сент-Екзюпери. Вие навярно сте сестрата на Оливие. Аз съм негов приятел, учим заедно в академия „Босюе“.

– Аз съм Луиз дьо Вилморен.

– Съжалявам, че се натрапих така безцеремонно в стаята ви, тръгвам си веднага.

– О, не се притеснявайте! Едно противно заболяване на бедрените кости ме принуждава да пазя леглото, тъй че спалнята ми е салонът, в който посрещам гостите си. Толкова ми е приятно да имам гости!

Бездруго изпъкналите очи на Тонио се ококориха така, сякаш щяха всеки миг да изпаднат на килима.

– Може ли да ви посетя някой ден?

– Може да си запишете час за среща... – неохотно отговори тя. Но щом видя унилото изражение на младежа, добави с кокетна

усмивка: – Или пък да се промъкнете, докато се упражнявам да свиря.

От дъното на къщата долетяха гласове.

– Сент-Екс! Къде се дяна, дявол да го вземе?

– Трябва да тръгвам, брат ви ме вика. Пак ще дойда!

Едва изрекъл тези думи, въодушевлението му се смени с угриженост.

– Но... ще се сетите ли кой съм, щом ме видите отново? Лицето ми е толкова обикновено!

Тя го изгледа със загадъчна усмивка, която можеше да изразява както задоволство, така и пренебрежение.

– Кой знае, голяма забравана съм...

– Няма значение! – побърза да я увери. – Аз със сигурност ще ви запомня, госпожице Дьо Вилморен. Ще помня и за двамата ни!

В пилотската кабина той се смее при спомена за неумелото си държане. Натиска балансъора с крак, отваря бензиновия клапан и движи командния лост така, че самолетът описва зигзаг във въздуха. Няколко месеца след запознанството си с Луиз се изправи пред задължението да отбие военната си служба; записва се във военно-въздушните сили, за да сбъдне откоleshнатата си мечта да лети. След няколко премествания го изпратиха в Казабланка и през този период на обучение и несгоди го съпътстваше споменът за Лулу – една любов, която разстоянието усилваше все повече.

Назначението в 34-ти полк, разквартируван в „Бурже“ в Париж, го изпълни с радост заради завръщането в града на театрите, библиотеките и булевардите, заради повторната среща с приятелите... но най-вече заради възможността да посети пак дома на „Рю дьо ла Шез“. Имаше нужда да види отново това момиче, което се облягаше на цигулката си и сякаш спеше с отворени очи.

Безброй пъти помоли Андре дьо Вилморен да бъде приет от Луиз, но на Андре му бе втръснало да гледа как всичките му приятели пелтечат трогателно пред сестра му и дори се редят на опашка пред салона за посещения с наивната надежда да изпросят мъничко внимание от нея. Тя пък се оставяше да я ухахват, без да губи презрителното изражение, с което отправяше кандидатите си, щом ѝ дотегнеше присъствието им.

Нещата вече изглеждаха безнадеждни, когато една сутрин в четвъртък в канцеларията, където Тонио драскаше стихове в сво-

бодното си време, се появи редник с бележка, която гласеше, че ще бъде приет от госпожица Дьо Вилморен. Докато той препрочиташе написаното и шаваше на стола си, сякаш имаше пружина, новобранецът стърчеше пред него в положение „мирно“ и боязливо чакаше позволение да се оттегли.

– Ще ми наредите ли нещо друго, господин младши лейтенант?

– Разбира се...

Момчето го гледаше с очакване.

– Нарещдам ви да обичате живота!

На следващия ден Тонио хапна едва-едва, по-скоро само чоплеше спагетите в почти недокоснатата си чиния. Издокара се с голямо усърдие: облече единствения си костюм (беше си издействал да му го изгледят в казармената перачница в замяна на половин пакет цигари) и внимателно нагласи перчема си, сресан нагоре с брилянтин. Излезе по-рано за срещата, защото се нуждаеше от цветя, от много цветя, от най-хубавите цветя във Франция. Искаше му се да е меровингският крал Хилдеберт, който накарал да засадят цяла розова градина за кралицата в сърцето на Париж. Луиз дьо Вилморен заслужаваше същото внимание.

Той отиде до един много представителен цветарски магазин на „Рю Шарон“ близо до катедралата „Света Богородица“; витрината му бе пищна и примамлива като на сладкарница. Поиска голям пъстроцветен букет, но когато продавачката му каза цената, пребледня като платно. Този месец майка му бе платила вноската за палтото, купено на изплащане миналата зима, а от заплатата си в армията едва бе успял да спести малко пари, с които трябваше да изкара до края на месеца. С нескрито смущение каза на продавачката, че е размислил. Излезе на улицата с унила въздишка. Цяло денонощие се бе чувствал като най-щастливия човек на света, а сега отново бе най-нешастният.

Щом стигна до ъгъла, се сети, че наблизо е Пазарът на цветята на Ил дьо ла Сите* – огромна оранжерия с вид на железопътна гара и мирис на мъх сред суматохата от хора с колички и войници в отпуск, които купуваха цветя за скромните шивачки от десния бряг на Сена.

Тонио излезе оттам с букетче люляк, отново засиял в усмивка.

* Един от двата запазили се острова на Сена в центъра на Париж в най-старата част на града.

Икономът с жилетка със златни кантове му отвори вратата с професионално безразличие и посочи с облечената си в ръкавица ръка една малка чакалня. Там Тонио се сблъска с неприятна изненада: вътре седяха още двама младежи. Трябваше да се нареди на опашка, за да ухажда Луиз дьо Вилморен!

Господата бяха безупречно облечени с раирани костюми. Единият носеше позлатена ваза с екзотични цветя, а другият – огромна кутия сладкиши с емблемата на „Далойо“ – изискана сладкарница на „Рю Фобур Сент-Оноре“, която предлагаше най-добрите пасти със сметанов крем в цял Париж.

Тонио побърза да скрие люляковата клонка зад гърба си, преди да са я видели. Сега си даде сметка, че е простоват и неподходящ за изтънчена госпожица като Луиз дьо Вилморен. Кимна за поздрав и остана прав, подпрян на рамката на вратата с натрапчивото усещане, че се е промъкнал като гратисчия в този елегантен дом. Струваше му се, че всеки миг ще го разобличат като самозванец и икономът ще го изхвърли на улицата.

Вярно бе, че семейството му принадлежеше към старата аристокрация на Лион и бе прекарал детството си в малък замък с безброй врати – прекалено много врати за такова оскъдно отопление. Изведнъж се почувства смешен с титлата си на разорен граф. Изпита омраза към евтините си цветя и ядно смачка беззащитните им стъбла.

Икономът оповести, че госпожица Дьо Вилморен ги очаква в стаята си, и тримата поеха натам като участници в поклонническо шествие. Тонио изостана от другите двама; в един момент, когато не гледаха към него, натика цветята в джоба на самото си и понечи да си тръгне, докато все още имаше време да не се изложи. Ала щом се обърна, видя, че икономът ги следва, непроницаем като сфинкс, и това го накара да продължи нагоре по стълбите.

Луиз бе седнала в леглото с гръб, опрян на таблата, и две огромни възглавници вместо подлакътници. Красотата ѝ се криеше в нейната безтегловност; имаше нещо у нея, което сякаш я издигаше над нещата.

Момчето със синия костюм пристъпи с победоносна усмивка, за да ѝ връчи тежката ваза, отрупана с панделки, фльонги и цветя. Вместо да протегне ръце да я вземе, Луиз му благодари с тон, който прозвуча колкото възпитано, толкова и равнодушно, и се обърна към госпожа Петерман. Гувърнантката пое подаръка с отегчена гримаса

и го сложи на масичката до други две вази с подобни цветя. Вторият млад господин се приближи да поднесе сладкишите, Луиз благодари и на него с бегла усмивка. Без да се помръдне да поеме кутията с голямата бледолилава панделка, тя пак погледна гувърнантката, която взе пакета. Луиз се надигна, подпряна на лакът, за да види третия гост, който сякаш се спотайваше зад гърбовете на другите двама.

– На криеница ли си играете?

Тонио се поизчерви и пристъпи няколко крачки напред.

– А, това сте вие! Граф Сент... Сент кой?

– Сент-Екзюпери! Колко мило, че ме помните след толкова време!

Тя погледна празните му ръце и той побърза да ги скрие в джобовете на самото си. Думите рукнаха от устата му като безреден поток:

– Моля за извинение, искаше ми се да ви донеса подарък...

Понечи да жестикулира, от притеснение извади твърде рязко огромните си ръчища от джобовете и оттам излетя порой от люлякови цветчета. Те се пръснаха из стаята, образувайки облак, който увисна за миг във въздуха, преди да се посипе нежно по завивката.

Апатичното изражение на Луиз за пръв път се промени.

– Да не сте илюзионист? – попита.

– Съжалявам... – измънка Тонио.

– Не съжалявайте – каза тя с блеснали очи, които станаха още по-зелени, – аз обичам фокусниците.

– В Казабланка един ефрейтор от ескадрилата ме научи на някои трикове с карти.

– Покажете ни ги!

– Ами... нямам колода.

– Госпожо Петерман, бихте ли ни донесли една колода?

– Госпожице, знаете, че имам нареждане от госпожа Дьо Вилморен да не ви оставям насаме с господата.

Свикнала да командва, Луиз се обърна към другите двама, които наблюдаваха като истукани тази размяна на реплики.

– Защо не потърсите господин Дюпон, иконома, и не го помолите да донесе тесте карти от салона за бридж?

Понижени до ранга на секретари, двамата младежи излязоха унило от стаята и се върнаха с иконома, който носеше колода карти върху сребърен поднос.

Тонио показа няколко фокуса. Отгатна картата, която Луиз пъкна в средата на тестето, и повтори този трик с единия кавалер, който му съдейства неохотно. След малко двамата ухажори си тръгнаха сразени.

– Знаете ли и други фокуси? – попита тя, когато картите ѝ омръзнаха.

– Знам тези на Маларме... Той е магьосник на словото!

– Кажете ми... Какво мислите за Бодлер?

– Че владее най-възвишеното и най-гротескното.

– Елате утре пак и ми обяснете това по-добре. Аз обичам поезията.

Усмивката ѝ бе пълна с обещания.

ДЕ ДА МОЖЕШЕ Лулу да види висшия му пилотаж този неделен следобед, мисли си Тонио; ала болките в тазобедрените ѝ стави не са отминали и е принудена да пази леглото още известно време. Той се впуска във въздушни каскади, защото трябва неспирно да я изненадва. Тя не понася суката! В блажена самозабрава Тонио изпълнява акробатични номера в небето над Париж.

Щом се приземява, бърза да се освободи от очилата и от военния авиаторски гащеризон, който е нахлузил върху ризата и празничния си панталон. Оправя припряно вратовръзката си, докато крачи към групата по страничната отсечка на пистата. Разтворил обятия, Сале се носи към него с едри крачки.

– Сент-Екс, беше великолепен! – Прегръща го през рамо с приятелска топлина. – Поздравления за аса на авиацията!

Бертран дьо Сосин ръкопляска и свири с уста, а Тонио отвръща на приветствията му с пресилен поклон. Затова пък Оливие дьо Вилморен, безупречно облечен с английско сако от туид и копиринена вратовръзка, стои със скръстени ръце и строго изражение.

Тонио поглежда своя приятел и бъдещ шурей.

– Тия твои полети...

– При последната каскада изписах „Л“... „Л“ като Луиз! Направих го в нейна чест! Ще разкажеш ли това на сестра си? Трябва ти да ѝ кажеш, на мен няма да ми повярва!

– Не биваше да го правиш.

Суровият тон го изненадва.

– Не биваше да изписвам нейната буква в небето?